

एकाइ 7: विस्तृत SRH सेवाहरूलाई प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहारमा समाहित गर्ने योजना बनाउने

यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य (SRH) का लागि न्यूनतम प्रारम्भिक सेवा प्याकेज (MISP) को कार्यान्वयन जीवन बचाउने SRH सेवाहरू उपलब्ध गराउन समन्वयनको लागि मात्र आवश्यक हुँदैन, यो विस्तृत SRH लाई जति सक्दो छिटो सम्बोधन गर्न सुरु गर्नका लागि पनि आवश्यक हुन्छ। यसलाई दूरदर्शिता, नेतृत्व, प्रभावकारी समन्वय सीपहरू र स्थानीय अवस्थाको सही बुझाइ र स्वास्थ्य प्रणाली पुनर्निर्माणसँग सम्बन्धित अवसरहरू आवश्यक पर्छ। यो खण्डले प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहारमा समाहित गरिएको विस्तृत SRH सेवाहरू विस्तार गर्न तयारी गर्नका लागि लिनुपर्ने चरणहरू रेखाङ्कित गर्छ।

एकाइको अन्त्यमा, अध्ययनकर्ताहरू निम्न कुराहरू गर्न सक्षम हुने छन्:

- ▶ विस्तृत SRH सेवाहरूका लागि योजना बनाउने महत्त्व व्याख्या गर्न;
- ▶ विस्तृत स्याहार प्राप्त गर्ने तर्फ SRH सेवाहरू विस्तार गर्नका लागि प्रक्रिया बुझ्न र
- ▶ विश्व स्वास्थ्य संगठन (WHO) स्वास्थ्य प्रणालीका मूल खण्डहरू व्याख्या गर्न।

SRH का लागि MISP का उद्देश्य र क्रियाकलापहरू

प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहारमा समाहित गरिएका विस्तृत SRH सेवाहरूका लागि जति सक्दो छिटो योजना बनाउने।

यसमा स्वास्थ्य प्रणालीका छवटा मूल खण्ड सम्बोधन गर्नका लागि स्वास्थ्य क्षेत्र/समूह साझेदारहरूसँग काम गर्ने अवस्थाहरू समावेश हुन्छन्:

- ▶ सेवा डेलिभरी
- ▶ स्वास्थ्य कार्यबल
- ▶ स्वास्थ्य सूचना प्रणाली
- ▶ चिकित्सा सामग्रीहरू
- ▶ वित्त
- ▶ शासन प्रणाली तथा नेतृत्व

विस्तृत SRH सेवाहरूका लागि योजना बनाउने कार्यलाई किन प्राथमिकता मानिन्छ?

विपत्तिबाट प्रभावित जनसङ्ख्याका सबै सदस्यहरूलाई विस्तृत SRH स्याहार उपलब्ध गराउने स्वास्थ्य क्षेत्रको एकदमै महत्त्वपूर्ण लक्ष्य हो। उपेक्षित गरिएमा, विस्तृत SRH सेवाहरूको प्रावधानका अन्तरहरूले बढ्दो बिमारी र मृत्युदर निम्त्याउने छ। SRH का लागि MISP कार्यान्वित गरेपछि डाटा सङ्कलन गरेर, उपयुक्त सेवा क्षेत्रहरू चयन गरेर, कर्मचारी तयार गरेर, आपूर्तिहरूको उपलब्धता सुनिश्चित गरेर र दीर्घकालीन वित्त-व्यवस्था प्रक्रियाहरू पहिचान गरेर, विस्तृत SRH सेवाहरूलाई थप द्रुत र कार्यकुशलता तरिकाले परिचालन गर्न सकिन्छ।

विस्तृत SRH सेवाहरू के-के हुन्?

Guttmacher-Lancet आयोगको रिपोर्ट अनुसार, विस्तृत SRH सेवाहरू "स्वास्थ्य अधिकारको 'उपलब्धता, पहुँचयोग्यता, स्वीकार्यता र गुणस्तर' प्रारूप सहित जनस्वास्थ्य र मानव अधिकारका मानदण्डहरू पूरा गर्ने महत्त्वपूर्ण यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवाहरू हुन्।"¹¹⁶ सेवाहरूमा आयोगको रिपोर्टमा प्रस्तुत गरिएको रूपमा निम्न समावेश हुनुपर्छ:

- ▶ प्रमाणमा-आधारित, विस्तृत यौन शिक्षा सहित सही जानकारी र SRH सम्बन्धी परामर्श।
- ▶ यौन प्रकार्य र सन्तुष्टिसँग सम्बन्धित जानकारी, परामर्श र स्याहार।
- ▶ यौन र लिङ्गमा आधारित हिंसा र दबावको रोकथाम, पहिचान र व्यवस्थापन।
- ▶ एउटा सुरक्षित र प्रभावकारी गर्भनिरोध विधिहरूको रोजाइ।
- ▶ सुरक्षित र प्रभावकारी प्रसवपूर्व, बच्चाको जन्म र प्रसवोत्तर स्याहार।
- ▶ कानूनको पूर्ण हदसम्म सुरक्षित र प्रभावकारी गर्भपतन सेवाहरू र स्याहार।
- ▶ बाँझोपनको रोकथाम, व्यवस्थापन र उपचार।
- ▶ **हमन इम्युनोडिफिशियन्सी भाइरस (एचआइभी) सहित** यौन सम्पर्कबाट सर्ने सङ्क्रामक रोगहरू (STIs) र प्रजनन मार्गमा हुने सङ्क्रमणहरूको रोकथाम, पहिचान र उपचार।
- ▶ प्रजनन अङ्गमा देखिने क्यान्सरहरूको रोकथाम, पहिचान र उपचार।

विस्तृत SRH सेवाहरूमा कसले पहुँच गर्नुपर्छ?

SRH का लागि MISP को रूपमा, सबै मानिस (महिला, केटी, पुरुष र केटाहरू) ले विस्तृत SRH सेवाहरूमा पहुँच गरेको हुनुपर्छ। SRH सेवाहरूले प्रभावित जनसङ्ख्याका आवश्यकताहरू पूरा गर्छन् भनी सुनिश्चित गर्ने उत्कृष्ट तरिका भनेको ती सेवाहरूका विकासको प्रत्येक चरणमा समुदायलाई संलग्न गराउनु हो; त्यसपछि मात्र मानिसहरूले उनीहरूका आवश्यकता र मागहरू अनुरूप विशेष रूपमा अनुकूल गरिएका सेवाहरूबाट लाभ लिने छन् र त्यसपछि मात्र तिनीहरूलाई ती सेवाहरूको भविष्यमा दावी हुने छ।

¹¹⁶ सबैजनाको लागि प्रगति— यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य र अधिकारहरू बढाउनुहोस्: Guttmacher-Lancet आयोगको रिपोर्ट गर्नुहोस् The Lancet, मे ९, २०१८), <https://www.thelancet.com/commissions/sexual-and-reproductive-health-and-rights>.

विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउँदा विशेष जनसङ्ख्याहरूका लागि गरिने केही विचारहरू के-के हुन्?

किशोर-किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, अविवाहित र विवाहित महिला र पुरुष, वृद्ध, यौन कामदार र ग्राहक, समलिङ्गी महिला, समलिङ्गी पुरुष, तेस्रोलिङ्गी, अन्तरलिङ्गी, समलिङ्गी, अन्तरलिङ्गी र अलिङ्गी (LGBTQIA) व्यक्तिहरू, पूर्व-योद्धाहरू, एकीकृत कर्मचारी र नशालु औषधिको सुई लिने प्रयोगकर्ताहरू जस्ता प्रायः अधिकारहीन जनसङ्ख्याहरू सहित विपत्तिबाट प्रभावित सबै जनसङ्ख्याहरूका लागि SRH सेवाहरू पहुँचयोग्य हुनुपर्छ। यो लेखाचित्रले विशेष जनसङ्ख्याहरूका लागि केही विशेष विचारहरू प्रदर्शन गर्छ।

किशोर- किशोरीहरू

मानवतावादी आपतकालीन अवस्थाहरूमा किशोर-किशोरीहरूले यौन हिंसा, दुर्व्यवहार र शोषण, अनिच्छित गर्भावस्थाहरू र असुरक्षित गर्भपतनको बढ्दो जोखिमहरूको सामना गर्छन्। गर्भनिरोधहरू अनुरोध गरेका किशोर-किशोरीहरूलाई आपतकालीन गर्भनिरोध (EC) सहित, उमेर वा वैवाहिक स्थिति जे-जस्तो भएपनि, गर्भनिरोध सेवाहरूको पूर्ण दायरा प्राप्त गर्ने अधिकार छ भन्ने बारे स्वास्थ्यकर्मीहरू सचेत हुनुपर्छ। स्वैच्छिक गर्भनिरोधको लागि सुविधास्थलमा आउने किशोर-किशोरीहरूलाई STI लक्षणहरू र HIV बारे सोध्नुपर्छ र STI क्लिनिकहरूमा आउनेसँग स्वैच्छिक गर्भनिरोध बारे छलफल गर्नुपर्छ।

यौन कार्यमा संलग्न भएका व्यक्तिहरू

यौन कार्यमा संलग्न भएका व्यक्तिहरूमा पनि यौन कार्यमा संलग्न नभएका उनीहरूका यौन साथीलाई जस्तै समान SRH आवश्यकताहरू हुन्छन् भन्ने कुरामा सचेत रहन महत्त्वपूर्ण हुन्छ। गर्भनिरोधका विधिहरू, सुरक्षित यौन र STI/HIV संरक्षण र पुरुष र महिला कण्डम र लुब्रिकेन्टहरूको उचित प्रयोगबारे निर्देशनहरू उपलब्ध भएको बारेमा छलफल र परामर्शमार्फत उनीहरूका आवश्यकताहरू सम्बोधन गरिन्छ भनी सुनिश्चित गर्न महत्त्वपूर्ण हुन्छ। सेवा प्रदायकहरूले HIV र अन्य STIs पनि परीक्षण गर्नुपर्छ, पर्याप्त मात्रामा कण्डम र लुब्रिकेन्टहरू प्रवर्द्धन गर्नुपर्छ र उपलब्ध गराउनुपर्छ, सेवाग्राहको प्राथमिकताको विधि निर्धारित गर्नुपर्छ र EC उपलब्ध गराउनुपर्छ।

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका अनेकौं SRH आवश्यकताहरूलाई कहिलेकाहीँ आपतकालीन प्रसङ्गहरूमा SRH कार्यक्रममार्फत बुझिन्छ र सम्बोधन गरिन्छ। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूका SRH आवश्यकताहरू, उनीहरूका परिवार नियोजन अभिप्रायहरू, आपतकालीन अवस्थाहरूमा यौन हिंसाको बढ्दो जोखिम र स्वैच्छिक गर्भनिरोधक सेवाहरूमा पहुँच गर्ने कुरालाई बुझ्नुपर्छ र विस्तृत SRH कार्यक्रमभित्र मुख्य विचारधारामा ल्याउनुपर्छ।

LGBTQIA व्यक्तिहरू

पक्षपाती कानून, मनोवृत्ति र अभ्यासहरूले प्रायः स्वास्थ्यमा असमानता उत्पन्न गर्छन् र LGBTQIA व्यक्तिहरूको गुणस्तरीय SRH सेवाहरूमा पहुँच गर्ने क्षमतालाई जोखिममा पार्छन्। SRH स्याहारले व्यक्तिको पहिचानभन्दा उनीहरूको व्यवहारबाट निर्धारण गरिएका विशिष्ट आवश्यकताहरूमा केन्द्रित गर्नुपर्छ। गर्भनिरोधक सेवाहरू उपलब्ध गराउँदा, LGBTQIA व्यक्तिहरूले स्याहार खोज्ने क्रममा सामना गर्न सक्ने विशेष बाधाहरूको बारेमा सचेत भई प्रदायकहरूले सम्मानजनक र गैर-आलोचनात्मक मनोवृत्ति अपनाउनुपर्छ र यो जनसङ्ख्याको लागि विशिष्ट हुन सक्ने कुनै पनि सरोकारलाई सम्बोधन गर्ने प्रयास गर्नुपर्छ।

स्थानीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरोकारवालाहरूलाई विस्तृत SRH सेवाहरूको डेलिभरीको लागि योजना बनाउन सहायता गर्दा, के-कस्ता पक्षहरूमा विचार गर्न आवश्यक हुन्छ?

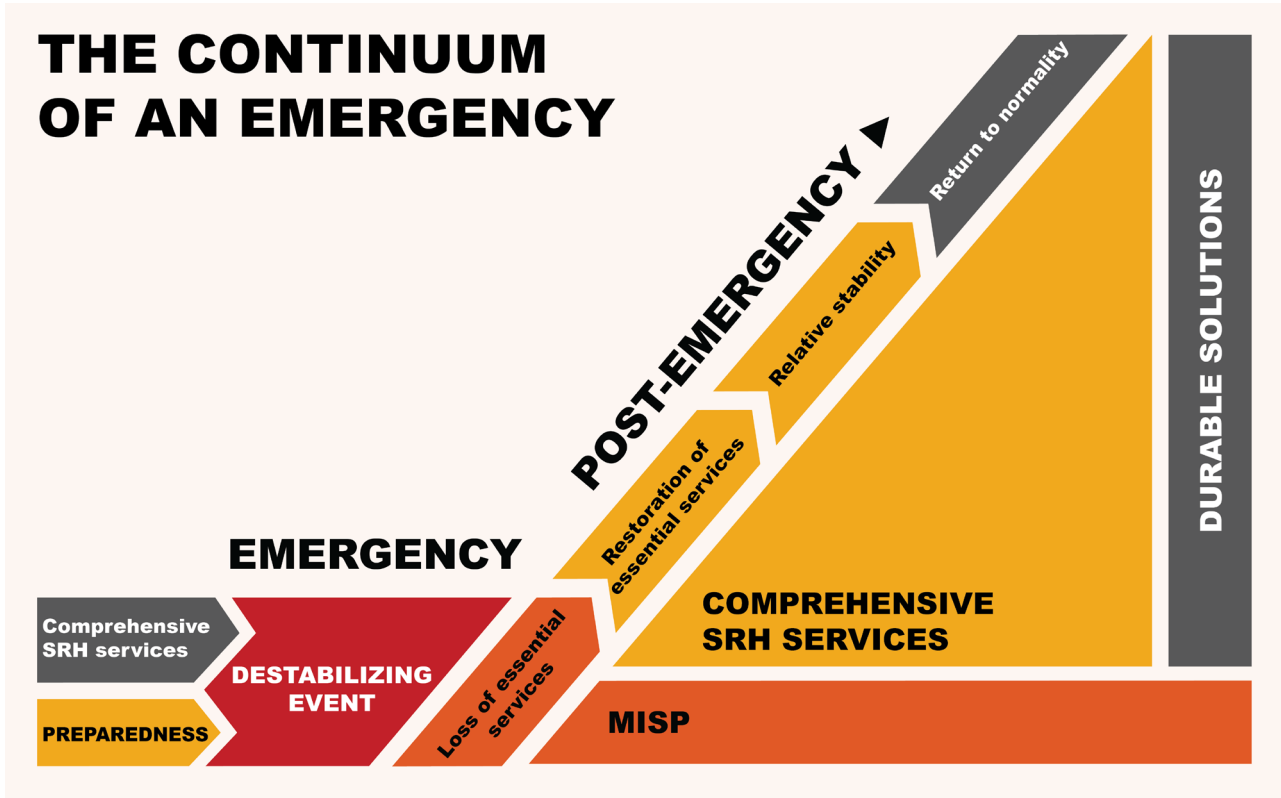
मानवतावादी परिस्थितिहरूमा विस्तृत, उच्च गुणस्तरका SRH सेवाहरू उपलब्ध गराउनका लागि बहु-क्षेत्रीय, एकीकृत पद्धति आवश्यक पर्छ। सुरक्षा, स्वास्थ्य, पोषण र शिक्षा साथसाथै पानी, स्वच्छता तथा सरसफाइ र सामुदायिक सेवाका सबै कार्यकर्ताहरूले सेवाहरूको योजना बनाउन र डेलिभर गर्नमा भूमिका निर्वाह गर्छन्। तसर्थ, योजना बनाउँदा निम्न कुराहरूका बारेमा विचार गर्न महत्त्वपूर्ण हुन्छ:

- ▶ निर्णयकर्ताहरू र कार्यान्वयन साझेदारहरूबीचको सञ्चार
- ▶ पर्याप्त वित्त व्यवस्था
- ▶ प्रभावकारी समन्वयन
- ▶ आपूर्ति श्रृङ्खलाको व्यवस्थापन
- ▶ मानव संसाधन व्यवस्थापन
- ▶ निरीक्षण र मूल्याङ्कन
- ▶ प्रभावित समुदायमा जानकारी साझा गर्ने, प्रतिक्रिया जनाउने र उत्तरदायी ठहराउने प्रणाली
- ▶ मानवतावादी साझेदारहरूका लागि निकास रणनीति

विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउन कहिले सुरु गर्नुपर्छ?

सम्भव भएसम्म छिटो स्वास्थ्य क्षेत्र/समूह साझेदारहरूका साथसाथै प्रभावित महिला, किशोर-किशोरी र पुरुषहरूसँग मिलेर विस्तृत SRH क्रियाकलापहरूको एकीकरणको योजना बनाउन सुरु गर्न महत्त्वपूर्ण हुन्छ। यसमा कमी, सफलताहरू र सुधारका लागि अवसरहरू पहिचान गर्नका लागि प्रारम्भिक प्रतिक्रियाको बारेमा इनपुट/प्रतिक्रिया प्राप्त गर्ने कार्यहरू पर्दछन्। विस्तृत SRH सेवाहरूको डेलिभरीको योजना बनाउँदा, SRH का लागि MISP को भागको रूपमा स्थानमा राखिने प्राथमिकताका सेवाहरू दीर्घकालीन विपदको अवस्था, पुनः प्राप्ति र पुनर्निर्माणको अवधिभर अन्य विस्तृत SRH सेवाहरू र कार्यक्रममा आधारित हुनुपर्छ, निरन्तरता हुनुपर्छ, गुणस्तरमा सुधार र विस्तारित हुनुपर्छ।

THE CONTINUUM OF AN EMERGENCY

विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना कसरी बनाउनुपर्छ?

राष्ट्रिय सरोकारवाला, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारहरू, प्रान्तीय, क्षेत्रीय वा स्थानीय तहका सम्बन्धित साझेदारहरू र प्रभावित जनसङ्ख्याबीच सहभागी योजना प्रक्रियामार्फत विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउनुपर्छ।¹¹⁷ सहभागी योजना प्रक्रियाको उद्देश्य भनेको विस्तृत SRH कार्यक्रमलाई विस्तृत SRH को सामूहिक कार्य योजनामार्फत स्वास्थ्य प्रणाली पुनर्निर्माणका प्रयासहरूमा समाहित गर्नु हो। सहभागी योजना प्रक्रियाको भागको रूपमा, प्रमुख सरोकारवालाहरूले निम्न कार्यहरू गर्नुपर्छ:

1. प्रभावित जनसङ्ख्याहरूबीच SRH का लागि MISP कार्यान्वयनको स्थिति र SRH को स्थिति सहित वर्तमान अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्ने।
2. यो जानकारीको आधारमा र स्वास्थ्य प्रणालीका मूल खण्डहरूलाई प्रारूपको रूपमा प्रयोग गरेर (थप जानकारी तल हेर्नुहोस्), प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहारमा विस्तारण र एकीकरणका लागि SRH सेवाका आवश्यकता र अवसरहरू पहिचान गर्ने।
3. कमी र अवसरहरू हुने समूहको रूपमा रहेका क्रियाकलाप र हस्तक्षेपहरूको सन्दर्भ लिएर, योजना बनाउने प्राथमिकताहरू पहिचान गरी तिनीहरूका बारेमा निर्णय गर्ने। विस्तृत SRH सेवाहरू प्राप्त गर्ने प्राथमिकताहरूमा SRH का लागि MISP का विद्यमान सेवाहरू बढाउने र सबल बनाउने साथसाथै SRH का लागि MISP भन्दा बाहिर पर्ने SRH सेवाहरू समावेश गर्ने वा सबल बनाउने कार्यहरू समावेश हुन सक्छन्।

¹¹⁷ यो सहभागी योजना प्रक्रिया कार्यान्वित गर्ने टुलकिट IAWG प्रशिक्षण साझेदारी पहलद्वारा विकास अन्तर्गत छ: "यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यलाई स्वास्थ्य प्रणाली पुनर्निर्माणमा समाहित गर्ने: विपद अवस्थाहरूमा यौन तथा प्रजननका लागि न्यूनतम प्रारम्भिक सेवा प्याकेज (MISP) बाट विस्तृत यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रममा स्थानान्तरण गर्नका लागि सहभागी योजनालाई उत्प्रेरक गर्ने कार्यशाला टुलकिट।"

4. निम्न कार्यहरू गर्नका लागि विस्तृत SRH सेवाहरूको सामूहिक कार्य योजना विकास गर्ने:

- विद्यमान SRH कार्यान्वयन सबल बनाई निर्माण गर्न;
- सेवाका कमी र चुनौतीहरू सम्बोधन गर्न;
- कार्यक्रमहरूका लागि सहायता र वित्त व्यवस्था सञ्चित गर्नका लागि समर्थन उपकरणको रूपमा प्रयोग गर्ने; र
- सम्पूर्ण प्रजनन, मातृत्व, नवजात शिशु, बच्चा र किशोर-किशोरी स्वास्थ्य कार्यक्रमको समीक्षामा प्रतिक्रिया जनाउने।

प्रतिक्रिया दिने क्रममा प्रारम्भिक योजना बनाउन सुरु गरे तापनि, SRH का लागि MISP सूचकहरू पूरा हुना साथ जति सक्दो छिटो र मानवतावादी अपीलहरूको प्रक्रिया गर्दा र एजेन्सीहरूले दीर्घकालीन योजना बनाउने प्रक्रियाहरू सुरु गर्दा यो औपचारिक सहभागी प्रक्रिया सुरु गरेको हुनुपर्छ। ढिलाइहरू पन्छाउन र निरन्तरता सुनिश्चित गर्नका लागि, विस्तृत सेवा तत्वहरूलाई मानवतावादी प्रतिक्रिया योजना जस्ता राष्ट्रिय दीर्घकालीन वित्त व्यवस्था र योजना प्रक्रियाहरूमा समाहित गर्न महत्त्वपूर्ण हुन्छ। **विस्तृत SRH कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनले SRH का लागि MISP सेवाहरूको उपलब्धतामा नकारात्मक रूपमा प्रभाव पार्न हुँदैन भन्ने कुरालाई ध्यानमा राख्न महत्त्वपूर्ण हुन्छ; यसको विपरीत, यसलाई सुधार गरेर तिनीहरूमा विस्तार गर्नुपर्छ।**

WHO स्वास्थ्य प्रणालीका मूल खण्डहरू अन्तर्गत कुन-कुन कुराहरूको मूल्याङ्कन गर्न र योजना बनाउनु हुनुपर्छ?

1. सेवा डेलिभरी

परिवार नियोजन क्लिनिक, STI बहिरङ्ग कक्ष वा केन्द्रित किशोर-किशोरी मैत्रीपूर्ण SRH सेवाहरू जस्ता विस्तृत SRH सेवाहरू डेलिभर गर्ने सम्भावित नयाँ र विद्यमान क्षेत्रहरू पहिचान गर्नका लागि राष्ट्रिय र स्थानीय अधिकारीहरू, प्रभावित समुदाय र उपयुक्त हुँदा, शिविर व्यवस्थापन विज्ञहरूसँग सँग सहकार्य गर्नुहोस्। उपयुक्त क्षेत्रहरू चयन गर्दा, निम्न तत्वहरू (अन्यका बीचमा) का बारेमा विचार गर्नुहोस्:

- ▶ सिफारिसहरूका लागि सञ्चार तथा यातायातको सम्भाव्यता
- ▶ विद्यमान स्वास्थ्य सुविधास्थल, SRH सेवा र अन्य स्वास्थ्य सेवाहरूको सङ्ख्या, प्रकार, गुणस्तर र त्यहाँसम्मको दूरी
- ▶ प्रभावित जनसङ्ख्या र लक्षित समूह सहित सबै विविधतामा सम्पूर्ण सम्भावित प्रयोगकर्ताहरूसम्म उपलब्धता
- ▶ अन्य सेवाहरू र एकमात्र सेवासँगको सम्भावित एकीकरण
- ▶ प्रयोगको बिन्दुमा साथसाथै घर र सेवा डेलिभरी हुने बिन्दुसम्म जाँदाको सुरक्षा

2. स्वास्थ्य कार्यबले

विस्तृत SRH सेवाहरू सुरु गर्न, कर्मचारीलाई प्रशिक्षण दिने वा पुनः प्रशिक्षण दिने योजनाहरू स्थापना गर्न र सहायक निरीक्षण सुनिश्चित गर्नका लागि **कर्मचारीको क्षमता मूल्याङ्कन गर्नुहोस्।** कर्मचारीको क्षमता निरीक्षणात्मक क्रियाकलापहरू (उदाहरण, निरीक्षण जाँचसूचीहरू, प्रत्यक्ष अवलोकन, सेवाग्राही बाहिर निस्कनेसम्बन्धी अन्तर्वार्ताहरू) बाट वा ज्ञान तथा सीपहरूको औपचारिक जाँचबाट मापन गर्न सकिन्छ।

कर्मचारीको प्रशिक्षण वा पुनः प्रशिक्षणको योजना बनाउँदा राष्ट्रिय अधिकारी, शैक्षिक संस्था र प्रशिक्षण संस्थाहरूसँग काम गर्नुहोस् र विद्यमान कार्यक्रमलाई विचारमा राख्नहोस्। सम्भव हुँदा, अन्तर-सेवा कर्मचारीबिना स्वास्थ्य सुविधाहरू नछोड्नका लागि राष्ट्रिय प्रशिक्षकहरू प्रयोग गर्नुहोस् र सावधानीपूर्वक प्रशिक्षण सत्रहरूको योजना बनाउनुहोस्। बिरामीका अधिकारहरू र सम्मानजनक, निष्पक्ष, उचित स्याहारको प्रावधानका विषयमा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई प्रशिक्षण दिन महत्त्वपूर्ण हुन्छ र प्रशिक्षण, प्रशिक्षणका तालिकाहरू र/वा सहायक निरीक्षणमा सम्मिलित गरिनुपर्छ।

अध्ययन गरिएका सीपहरू अभ्यास गर्नका लागि सहायक निरीक्षण, संरक्षण कार्यक्रम र अवसरहरू जस्ता **प्रशिक्षणभन्दा बाहिरका जारी क्षमता विकास अवसरहरूका बारेमा विचार गर्नुहोस्।**

प्रमाणमा आधारित उत्कृष्ट अभ्यासहरूको अनुसार गुणस्तर सेवा डेलिभरी समर्थन गर्नका लागि **प्रोटोकल र रोजगार सहायताहरू उपलब्ध गराउनुहोस्।** उदाहरणका लागि iawg.net/resource/job-aids-health-care-providers-humanitarian-settings/ मा हेर्नुहोस्।

3. स्वास्थ्य सूचना प्रणाली

SRH का लागि MISP भन्दा अगाडि जान र विस्तृत SRH सेवा डेलिभरीको योजना बनाउन सुरु गर्नका लागि, SRH कार्यक्रम व्यवस्थापकहरूले स्वास्थ्य क्षेत्र/समूहका साझेदारहरूको नजिकको सहकार्यमा विद्यमान जानकारी सङ्कलन गर्नुपर्छ वा यस्तो कार्यक्रम डिजाइन गर्नमा सहायता गर्ने किसिमको डाटा अनुमान गर्नुपर्छ।

विस्तृत SRH को योजना बनाउनमा सहायता गर्ने जानकारीका उदाहरणहरूमा निम्न कुराहरू समावेश छन्:

- ▶ मानकीकृत स्याहारको लागि स्वास्थ्य नीति तथा प्रोटोकल मन्त्रालय (उदाहरण, सुरक्षित गर्भपतन स्याहार वरिपरिको STI सिन्ड्रोमिक व्यवस्थापन, परिवार नियोजन प्रोटोकलहरू र कानून तथा नियमहरू)।
- ▶ SRH का लागि MISP सेवाका सूचकहरू जुन निरीक्षण र मूल्याङ्कन गरिन्छ। SRH का लागि MISP तत्वहरू स्थापित छन् भनी सुनिश्चित गर्नका लागि परिशिष्ट B मा रहेको SRH का लागि MISP जाँचसूची र प्रक्रिया मूल्याङ्कन उपकरणहरू उपयोगी हुन्छन्।¹¹⁸ आवश्यकता मूल्याङ्कनहरूको भागको रूपमा डाटा सङ्कलन गर्नका लागि, द्वन्द्वद्वारा प्रभावित महिलाका लागि प्रजनन स्वास्थ्य मूल्याङ्कन टुलकिट उपयोगी हुन सक्छ।¹¹⁹
- ▶ स्वास्थ्य सुविधाहरूमा सेवाहरू तथा आपूर्ति खपत डाटा।
- ▶ प्रभावित जनसङ्ख्या, प्रजनन उमेरका महिलाको सङ्ख्या, यौनक्रियामा सक्रिय पुरुष, असभ्य जन्मदर, उमेर र यौन विशिष्ट मृत्युसम्बन्धी डाटा, नवजात शिशुको मृत्युदर र मातृत्व मृत्युदरका बारेमा सङ्कलन गरिएका SRH जनसाङ्ख्यिकीय जानकारी।
- ▶ STI र HIV व्यापकता, गर्भनिरोधक व्यापकता र प्राथमिकता दिइएका विधिहरू, असुरक्षित गर्भपतनको व्यापकता र SRH बारे ज्ञान, मनोवृत्ति र प्रभावित जनसङ्ख्याका व्यवहारहरू।

118 118 IAWG. (२०१७). MISP प्रक्रिया मूल्याङ्कन उपकरणहरू। www.iawg.net/resource/misp-process-evaluation-tools-2017 बाट पुनः प्राप्त गरिएको।

119 प्रजनन स्वास्थ्य डिभिजन, पुरानो रोग रोकथाम तथा स्वास्थ्य समृद्धिको लागि राष्ट्रिय केन्द्र, स्वास्थ्य समृद्धिको लागि नियामक केन्द्र, रोग नियन्त्रण तथा रोकथाम केन्द्र र स्वास्थ्य तथा मानव सेवा विभाग। (२००७). द्वन्द्वद्वारा प्रभावित महिलाका लागि प्रजनन स्वास्थ्य मूल्याङ्कन टुलकिट। अट्लान्टा, GA। : https://www.unscn.org/web/archives_resources/files/ToolkitforConflictAffectedWomen.pdf बाट पुनः प्राप्त गरिएको।

बङ्गलादेशको रोहिङ्ग्या मानवतावादी प्रतिक्रियामा विस्तृत SRH सेवाहरूलाई प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहारमा समाहित गर्ने

आवश्यकताहरूको मूल्याङ्कन ध्वनि नमूनाको सहायतामा गरिएको थियो, जसले योजना र कार्यक्रम बनाउने कार्यमा मार्गदर्शन गर्नका लागि वास्तविक समय डाटा र प्रमाणको विश्लेषणका लागि अनुमति दिन्छ।¹²⁰ यद्यपि, विस्तृत SRH स्याहारलाई समाहित गर्ने मुख्य चुनौतीहरूमध्ये एक वित्त व्यवस्थासँग सम्बन्धित थियो। वित्त व्यवस्था छोटो, संयुक्त-प्रतिक्रिया चक्रहरूका लागि थियो, जसले दीर्घकालीन योजना कठिन बनायो र सेवा फिर्ता हुने जोखिम उच्च बनायो। यसले जति सक्दो छोटो दीर्घकालीन वित्त व्यवस्था स्रोतहरू पहिचान गर्नलाई लक्ष्य बनाउने आवश्यकतालाई हाइलाइट गर्छ।

4. चिकित्सा सामग्रीहरू

अन्तरनिकाय आपतकालीन प्रजनन स्वास्थ्य (IARH) किटहरूलाई पुनः आपूर्ति किटहरूको रूपमा अभिप्रेत गरिँदैन र दीर्घकालीन समयसम्म प्रयोग गरिएमा, आवश्यक नभएका वस्तु र औषधिहरू सञ्चय हुन सक्छन्। मानक पूर्व-प्याक गरिएका किटहरूमा औषधि र चिकित्सा यन्त्रहरू आपूर्ति गर्ने कार्य आपतकालीन अवस्थाको प्रारम्भमा सुविधाजनक भए तापनि, विशिष्ट स्थानीय आवश्यकताहरूलाई जति सक्दो छोटो मूल्याङ्कन गर्नुपर्छ र सोही अनुसार अतिरिक्त आपूर्तिहरू अर्डर गरिनुपर्दछ। यसले SRH कार्यक्रम र राष्ट्रिय आपूर्ति श्रृङ्खलाको निरन्तरतालाई सुनिश्चित गर्न, अनावश्यक खर्चहरू कम गर्न र विशेष आपूर्तिहरूको अभाव हुन नदिन साथसाथै सामान्यतया विशिष्ट प्रशङ्गमा प्रयोग नगरिएका अन्यका अपव्यापी हटाउन मद्दत पुऱ्याउने छ।

आधारभूत सेवाहरू स्थापित गरिसकेपछि, SRH का आवश्यकताहरू मूल्याङ्कन गर्नका लागि SRH संयोजक र अन्य स्वास्थ्य साझेदारहरूसँग काम गर्नुहोस् र कार्यक्रमलाई स्थिर र विस्तार गर्न सकिन्छ भनी सुनिश्चित गर्नका लागि थोक औषधि, उपकरणहरू र यी वस्तुहरूको उपभोगमा आधारित उपकरण पुनः अर्डर गर्ने प्रयास गर्नुहोस्। यो परिवर्तन बनाउनका लागि, SRH संयोजकले निम्न कार्यहरू गर्नुपर्छ:

- ▶ संयुक्त राष्ट्र जनसङ्ख्या कोष (UNFPA), WHO, संयुक्त राष्ट्र बाल कोष (UNICEF) र अन्य स्वास्थ्य आपूर्ति साझेदारहरूसँगको सहकार्यमा जति सक्दो छोटो चिकित्सा आपूर्तिको लोजिस्टिक्स व्यवस्थापन सूचना प्रणाली सबल बनाउने वा विकास गर्ने;
- ▶ उपभोग, सेवा र जनसाङ्ख्यिकीय डाटाको आधारमा SRH आपूर्तिहरूको प्रयोग अनुमान लगाउने र पूर्वानुमान लगाउने; जनसङ्ख्याका परिवर्तनशील SRH आवश्यकताहरू र यसले कसरी आपूर्ति आवश्यकताहरूमा प्रभाव पार्न सक्छ भन्ने कुराको मूल्याङ्कन गर्ने; र
- ▶ आपूर्ति योजनामा आधारित आवश्यकता अनुसार आपूर्तिहरू पुनः अर्डर गर्ने; यो IARH किटहरू र थोक वस्तुको खरिदको मिश्रण हुन सक्छ।

विस्तृत SRH सेवाहरूका लागि आपूर्तिहरू अर्डर गर्दा, SRH सेवाहरूमा अवरोधरहित पहुँच सुनिश्चित गर्न र बहु स्वास्थ्य आपूर्ति श्रृङ्खला सिर्जना गर्नका लागि स्वास्थ्य अधिकारीहरू र स्वास्थ्य तथा लोजिस्टिक्स क्षेत्र/समूहको साथमा SRH सामग्री व्यवस्थापनलाई समन्वय गर्नुहोस्।

¹²⁰ साइट भ्रमण फलो अप, महिला शरणार्थी आयोग, नोभेम्बर २०१८।

राष्ट्रिय आपूर्ति शृङ्खलालाई सबल बनाउने केही सुझावहरूमा निम्न कुराहरू समावेश हुन्छन्:

- ▶ आपूर्ति शृङ्खला व्यवस्थापन र चिकित्सा लोजिस्टिक्समा प्रशिक्षित कर्मचारी नियुक्त गर्नुहोस्।
- ▶ आपूर्ति शृङ्खला व्यवस्थापनमा विद्यमान कर्मचारीको क्षमता विकास गर्नुहोस्।
- ▶ लोजिस्टिक्स समूहसँगको नजिकको साझेदारीमा स्वास्थ्य समूह अन्तर्गत एक स्वास्थ्य-लोजिस्टिक्स समन्वय उप-समूह स्थापना गर्नुहोस्।
- ▶ SRH सामग्रीहरूको मासिक उपभोग र उपयोग अनुमान लगाउनुहोस्।
- ▶ विद्यमान (यदि कुनै विद्यमान भएमा) राष्ट्रिय लोजिस्टिक्स व्यवस्थापन सूचना प्रणाली सिर्जना गर्ने वा सुदृढ बनाउने कार्यमा सहायता गर्नुहोस्।
- ▶ चिकित्सा आपूर्ति च्यानलहरूको पहिचान गर्नुहोस्। यदि स्थानीय आपूर्ति शृङ्खला अपर्याप्त भएमा (उदाहरण, गुणस्तर मानकहरू पुष्टि गर्न नसक्ने), परिचित विश्वव्यापी आपूर्तिकर्ताहरू मार्फत वा UNFPA (खरिद सेवा शाखा¹²¹ मार्फत), UNICEF वा WHO को सहायतामा SRH सामग्रीहरू प्राप्त गर्नुहोस्, जसले उच्च गुणस्तरका SRH आपूर्तिहरूको थोक परिमाणहरू कम मूल्यमा खरिद गर्न सहज बनाउन सक्छन्।
- ▶ परिचित आपूर्ति लाइनहरू मार्फत समयमै अर्डरहरू पुऱ्याउनुहोस्।
- ▶ सम्भव भएसम्म लक्षित जनसङ्ख्याको नजिक आपूर्तिहरू भण्डार गर्नुहोस्।

i

विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउँदा दीर्घकालीन चिकित्सा आपूर्ति शृङ्खला प्रयोग गर्नुको र सुदृढ बनाउनुको महत्त्वलाई सधैं ध्यानमा राख्नुहोस्। थप जानकारी र मार्गदर्शनका लागि, यो प्रकाशनको एकाइ ९ र २०१८ अन्तरनिकाय फिल्ड म्यानुअल (IAFM) को अध्याय 4 मा हेर्नुहोस्।

5. वित्त व्यवस्था

उच्च गुणस्तरको वहनीय विस्तृत SRH स्याहारमा जारी पहुँच सुनिश्चित गर्नका लागि, विपद अवस्थामा प्रारम्भिक प्रतिक्रिया जनाउने बेलामा दीर्घकालीन वित्त व्यवस्थाका प्रक्रियाहरू विचार गरिनुपर्छ। विस्तृत SRH स्याहार कायम राख्नका लागि राम्रो स्वास्थ्य वित्त व्यवस्था प्रणाली महत्त्वपूर्ण हुन्छ।^{122,123} विभिन्न वित्त व्यवस्थाका विकल्पहरूमा निम्न पर्दछन् तर यतिमा मात्र सीमित छैन:

- ▶ सामुदायिक वित्त व्यवस्था र समुदायमा आधारित स्वास्थ्य बीमा
- ▶ प्रतिबन्धित र अप्रतिबन्धित नगत स्थानान्तरणहरू
- ▶ व्यक्तिगत भुक्तानी वा प्रयोगकर्ता शुल्कहरू
- ▶ नतिजाहरूमा आधारित वित्त व्यवस्था
- ▶ सेवाग्राहीहरूका लागि भौचर सब्सिडीहरू र स्वास्थ्य स्याहार कामदारहरूका लागि प्रतिपूर्तिहरू
- ▶ सामाजिक बजारीकरण र मताधिकार

121 www.unfpaprocedure.org.

122 Kutzin J., Witter S., Jowett M., Bayarsaikhan D. एक राष्ट्रिय स्वास्थ्य वित्त व्यवस्था रणनीति: एक सन्दर्भ मार्गदर्शक विकास गर्ने। जिनीभा: विश्व स्वास्थ्य संगठन; २०१७. (स्वास्थ्य वित्त व्यवस्था मार्गदर्शन नं ३) अनुमतिपत्र: CC BY-NC-SA 3.0 IGO, पहुँच गरिएको: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/254757/9789241512107-eng.pdf?sequence=1>

123 द्वन्द्व पछिका परिस्थितिहरूमा स्वास्थ्य वित्त व्यवस्था – एक मुद्रित समीक्षा, (ReBUILD Consortium, २०११), <https://rebuildconsortium.com/media/1124/health-financing-in-post-conflict-settings-a-literature-review.pdf>.

UNHCR का स्वास्थ्य वित्त व्यवस्था प्रयासहरू

- ▶ UNHCR ले शरणार्थी परिस्थितिहरूमा स्वास्थ्य कार्यक्रमहरूका लागि सफल नगद-आधारित हस्तक्षेपहरू, जस्तै मातृत्व स्वास्थ्य स्याहारको लागत समायोजन गर्नका लागि सिरियाली शरणार्थी महिलालाई अल्पकालीन नगद भुक्तानीहरू प्रस्ताव गर्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सुरु गरेको छ।¹²⁴
- ▶ UN एजेन्सीले विपत्तिबाट प्रभावित जनसङ्ख्याहरूलाई आफू निवास भएको राष्ट्रको राष्ट्रिय स्वास्थ्य बीमा संरचनामा समाहित गर्नमा थप सफलता पाएको छ।

6. शासन प्रणाली तथा नेतृत्व

स्वास्थ्य प्रणालीलाई सुदृढ बनाउने प्रयासहरूमा SRH समाहित गर्नका लागि नेतृत्व र शासन प्रणाली अन्तर्राष्ट्रिय, राष्ट्रिय र सामुदायिक तहहरूबाट सञ्चालित गर्न सकिन्छ।

अन्तर्राष्ट्रिय र राष्ट्रिय तहहरू: SRH र अधिकारहरू समर्थन नगर्ने वा अन्तर्राष्ट्रिय मानकहरू पूरा नगर्ने विद्यमान नीति, मार्गनिर्देशन र प्रोटोकलहरू पहिचान गरेर, अन्तर्राष्ट्रिय कार्यकर्ताहरूले अत्याधिक SRH सँग सम्बन्धित बिमारी र मृत्युदर सम्बोधन गर्न स्वास्थ्य प्रणालीहरूलाई सुदृढ बनाउने योजना कार्यान्वयन गर्नका लागि राष्ट्रिय नेतृत्वलाई वकालत र समर्थन गर्न सक्छन्।

सामुदायिक तह: समुदायहरूले आफ्ना अधिकारहरू बुझ्नपर्छ र माग सिर्जना गर्ने र उत्तरदायित्व लागू गर्ने SRH सेवाहरूको डिजाइन र कार्यान्वयनमा सहभागी हुनुपर्छ (उदाहरण, उजुरी दर्ता गर्ने र उपचार खोज्ने)। उनीहरूलाई यी प्रयासहरू समर्थन गर्न आवश्यक संसाधनहरू प्रदान गरिनुपर्छ।

एकाइ 7: मुख्य बुँदाहरू

- ▶ विपत्तिबाट प्रभावित जनसङ्ख्याका सबै सदस्यहरूका लागि विस्तृत SRH सेवाहरूको प्रावधानमा भएको अन्तरले बिमारी र मृत्युदर बढाउने छ।
- ▶ मानवतावादी प्रतिक्रियाको प्रारम्भबाट स्वास्थ्य क्षेत्र/समूहका साझेदारहरू साथसाथै प्रभावित महिला, किशोर-किशोरी र पुरुषहरूसँग मिलेर विस्तृत SRH क्रियाकलापहरूको एकीकरणको योजना बनाउन सुरु गर्न महत्त्वपूर्ण हुन्छ।
- ▶ विस्तृत SRH कार्यक्रमको कार्यान्वयनले SRH का लागि MISP सेवाहरूको उपलब्धतामा नकारात्मक रूपमा प्रभाव पार्न हुँदैन; यसको विपरीत, यसलाई सुधार गरेर तिनीहरूमा विस्तार गर्नुपर्छ।
- ▶ SRH का लागि MISP सेवाहरूका साथै, विस्तृत SRH सेवाहरू किशोर-किशोरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, अविवाहित र विवाहित महिला र पुरुष, वृद्ध, यौनकर्म र सेवाग्राही, LGBTQIA व्यक्तिहरू, पूर्व-योद्धाहरू, एकीकृत कर्मचारी र नशालु औषधीको सुई लिने सहित सबै विपत्तिबाट प्रभावित जनसङ्ख्याहरूका लागि पहुँचयोग्य हुनुपर्छ।
- ▶ SRH लाई SRH आपूर्ति श्रृङ्खला व्यवस्थापन सुदृढ बनाउने बेलामा सहित जनस्वास्थ्य प्याकेजहरूमा समाहित गरिएको र अन्य सेवा क्षेत्रहरूमा सम्बद्ध गरिएको हुनुपर्छ।
- ▶ विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउँदा, प्रारूपको रूपमा WHO स्वास्थ्य प्रणालीका छवटा मूल खण्ड प्रयोग गर्नुहोस्: सेवा डेलिभरी, स्वास्थ्य कार्यबल, स्वास्थ्य सूचना प्रणाली, आपूर्तिहरू र चिकित्सा सामग्रीहरू, वित्त व्यवस्था र शासन प्रणाली तथा नेतृत्व।

¹²⁴ शरणार्थी परिस्थितिहरूमा स्वास्थ्य कार्यक्रमहरूका लागि नगद-आधारित हस्तक्षेपहरू: समीक्षा, (UNHCR, २०१५), <https://www.unhcr.org/568bce619.pdf>.

चुनौती र समाधानहरू

चुनौतीहरू	समाधानहरू
महिला स्वास्थ्यकर्मीहरूको कमी देखा परेमा के हुन्छ	<p>विशेषगरी प्रतिबन्धित धार्मिक वा सांस्कृतिक मान्यतयाहरूले पुरुष स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई महिला बिरामीहरूको जाँच गर्न रोकटोक गर्ने सन्दर्भमा महिला स्वास्थ्यकर्मीहरू पहिचान गरी संलग्न गराउनका लागि प्रयासहरू गरिनुपर्छ। आपतकालीन तत्परता चरणमा महिला स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई सम्भव हुँदा संलग्न गराएर प्रशिक्षित गराउनुहोस्।</p> <p>यद्यपि, महिला कर्मचारीको अभावका कारण महिला र केटीहरूलाई स्याहार पहुँच गर्नबाट रोक्नुहुँदैन। अर्को विकल्प भनेको महिला परिचारिका वा साथीले महिलाहरूलाई चिकित्सा स्याहार खोज्नमा सहायता गर्छन् भनी सुनिश्चित गर्नु हो।</p>
विपत्तिबाट प्रभावित जनसङ्ख्याका बारेमा विश्वसनीय डाटा (उदाहरण, मातृत्व, शिशु र बाल मृत्युदर, HIV/STI प्रबलता र गर्भनिरोधकको प्रयोगबारे पृष्ठभूमि जानकारी) प्राप्त गर्नका लागि एजेन्सीले के गर्न सक्छ?	<p>स्वास्थ्य क्षेत्र/समूहमार्फत जानकारी सङ्कलन गरेर स्वास्थ्य मन्त्रालय सहित यीनका सदस्यहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्छ। यसका साथै, स्वास्थ्य क्षेत्र/समूह र SRH कार्य समूह बैठकहरूमा उपस्थित हुने एजेन्सीहरू UNFPA, WHO, अन्तर्राष्ट्रिय विकासको लागि संयुक्त राज्य एजेन्सी (USAID), विश्व बैंक, जनसाङ्ख्यिकीय तथा स्वास्थ्य सर्वेक्षण र स्वास्थ्य मन्त्रालय जस्ता एजेन्सीहरूसँगबाट विश्वसनीय अनलाइन डाटा प्राप्त गर्न संयुक्त रूपमा सक्षम हुन सक्छन्।</p> <p>सम्भव भएमा, विश्वसनीय अनलाइन संसाधनहरूबाट डाटा सङ्कलन गर्ने प्रयास गर्नुहोस् वा सहायताका लागि प्रधान कार्यालयहरूमा अनुरोध गर्नुहोस् र डाटा साझा गरिएको छ र थप व्यापक रूपमा स्वास्थ्य क्षेत्र/समूहलाई उपलब्ध गराइएको सँग तुलना गरिएको छ भनी सुनिश्चित गर्नुहोस्। डाटामा असंगति हुँदा, कुन डाटा प्रयोग गरिनुपर्छ भन्ने कुरामा सहमति पाउनका लागि स्वास्थ्य क्षेत्र/समूहसँग छलफल गर्नुपर्छ।</p>
मैले विस्तृत SRH मा SRH का लागि MISP का सेवाहरू विस्तार गर्नका लागि सहभागी योजना प्रक्रिया कसरी सुरु गर्न सक्छु?	<p>फिल्ड अनुभवले SRH का लागि MISP को उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न चुनौतीपूर्ण हुन्छ भन्ने कुरा देखाएको छ। यो अन्तरलाई सम्बोधन गर्नमा मद्दत गर्नका लागि, विपद अवस्थामा SRH को लागि IAWG प्रशिक्षण साझेदारी पहिलले SRH संयोजक र प्रमुख राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरोकारवालाहरूलाई विस्तृत SRH मा SRH का लागि MISP का सेवाहरू विस्तार गर्ने प्रयासहरूमा सहायता गर्नका लागि एक कार्यशाला टुलकिट विकास गर्दै छ। यो टुलकिट 2020 मा IAWG वेबसाइटमा उपलब्ध हुने छ।</p>

SRH का लागि MISP निरीक्षणको जाँचसूची: विस्तृत SRH सेवाहरूमा परिवर्तन बनाउने योजना

तलको SRH का लागि MISP निरीक्षणको जाँचसूची मानवतावादी परिस्थितिहरूमा SRH सेवा प्रावधान निरीक्षण गर्नका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ।

7. विस्तृत SRH सेवाहरूमा परिवर्तन बनाउने योजना			
7.1	सेवा डेलिभरी	छ	छैन
	समुदायमा SRH का आवश्यकताहरू पहिचान गरियो		
	SRH सेवा डेलिभरीका लागि उपयुक्त साइटहरू पहिचान गरियो		
7.2	स्वास्थ्य कार्यबल	छ	छैन
	कर्मचारीको क्षमता मूल्याङ्कन गरियो		
	कर्मचारी व्यवस्थापनका आवश्यकता र स्तरहरू पहिचान गरियो		
	प्रशिक्षणहरू डिजाइन गरिएको र योजना बनाइयो		
7.3	HIS	छ	छैन
	SRH जानकारीलाई HIS मा समावेश गरियो		
7.4	चिकित्सा सामग्रीहरू	छ	छैन
	SRH का सामग्री आवश्यकताहरू पहिचान गरियो		
	SRH का सामग्री आपूर्ति लाइनहरू पहिचान गरियो, समाहित गरियो र मजबूत बनाइयो		
7.5	वित्त व्यवस्था	छ	छैन
	SRH वित्त व्यवस्थाका सम्भावनाहरू पहिचान गरियो		
7.6	शासन प्रणाली तथा नेतृत्व	छ	छैन
7.7	SRH सँग सम्बन्धित कानून, नीति र प्रोटोकलहरू समीक्षा गरियो		

सामग्रीहरू र आपूर्तिहरू

प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहारमा समाहित गरिएका विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउन कुन-कुन आपूर्तिहरू उपयोगी हुन्छन्?

यो उद्देश्यमा यससँग सम्बन्धित किट छैन।

एकाइ 7 प्रश्नोत्तर: विस्तृत SRH सेवाहरूलाई जति सक्दो छिटो प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहारमा समाहित गर्ने योजना

1. निम्नमध्ये कुन स्वास्थ्य प्रणालीको मूल तत्त्व/मूल खण्ड हो?
  - a. स्वास्थ्य सूचना प्रणाली
  - b. स्वास्थ्य कार्यबल
  - c. सामुदायिक सचेतना
  - d. सेवा डेलिभरी
  - e. a, b र d
2. वहनीय विस्तृत SRH स्याहारमा जारी पहुँच सुनिश्चित गर्नका लागि, विपद अवस्थाको प्रारम्भिक प्रतिक्रियामा दीर्घकालीन वित्त व्यवस्थाका प्रक्रियाहरू विचार गरिनुपर्छ।

सही वा गलत

3. विस्तृत SRH सेवाहरू डेलिभर गर्ने क्षेत्र चयन गर्दा निम्नमध्ये कुन कुरालाई विचार गर्नुहुँदैन
  - a. विद्यामन स्वास्थ्य सुविधास्थल, SRH सेवा र अन्य स्वास्थ्य सेवाहरूसम्मको दूरी
  - b. सबै सम्भावित प्रयोगकर्ताहरूलाई उपलब्धता
  - c. एकमात्र SRH सेवा हुने क्षमता
  - d. परामर्शहरूको अवधिमा गोपनीयता र गोप्यता
  - e. सिफारिसहरूका लागि सञ्चारहरू र यातायातको सम्भाव्यता
4. विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउँदा, तपाईंले पूर्व-प्याक गरिएका IARH किटहरू अर्डर गर्न जारी राख्नुपर्छ।

सही वा गलत

5. विस्तृत SRH सेवाहरूको योजना बनाउनका लागि कुन जानकारी वा डाटा सङ्कलन गरिनुपर्छ?
  - a. मानकीकृत स्याहारका लागि व्यक्तिगत संस्थाका प्रोटोकलहरू
  - b. SRH का लागि MISP सेवाका सूचकहरू जुन निरीक्षण र मूल्याङ्कन गरिन्छ
  - c. नसर्ने र सर्ने रोगहरू, कुपोषण दरहरू, आदि बारे सामान्य स्वास्थ्य डाटा र तथ्याङ्कहरू
  - d. पुरानो रोगको प्रबलता र प्रभावित जनसङ्ख्याको स्वास्थ्य ज्ञान
  - e. माथिका सबै